

HET AMSTERDAMS LYCEUM
OLO - BULLETIN

nummer 37, juni 2006

*VIERING 18^e LUSTRUM
10 FEBRUARI 2007*

zie pagina 11

OUD-LEERLINGENORGANISATIE
van
HET AMSTERDAMS LYCEUM

Redactie OLO-bulletin

Donald Koppel
Oostelijk Halfroond 42
1183 GB Amstelveen
tel.: 020-6452772

OLO-secretariaat

Paula van Cleef-Joachimsthal
Heinzestraat 25
1071 SL Amsterdam
tel.: 020-6719159
fax : 020-6648529
e-mail: pvancleef@freeler.nl

OLO-bestuur

Piet Boekel
Marijke ten Bosch-Blase
Paula van Cleef-Joachimsthal
Derk Kappelle
Maarten Lemberger

bankrekening OLO:
46.78.07.493 Warmond

foto's 11 febuari 2006: Betty van Cleef

lay out/DTP: Leszek Sczaniecki
druk: F. Vonk

Het Amsterdams Lyceum

Valeriusplein 15
1075 BJ Amsterdam
tel. 020-5747744
fax 020-6756861
het@amsterdamslyceum.nl
www.amsterdamslyceum.nl

INHOUD Bulletin nr. 37

- 2** **Diesviering 11 februari 2006**
 “Over tien jaar ben ik hier nog”
 een verslag: Donald Koppel
- 3** **Dick Swaab “Wij zijn onze hersenen”**
 een samenvatting: Donald Koppel
- 8** **Bezoekers Diesviering**
- 11** **18^e lustrum Het Amsterdams Lyceum**
- 12** **Walraven van Hall**
 Mary-Ann Boon-van Hall
- 16** **Valeriusplein 13**
- 18** **Wolkenland 1938**
 Jaap Bethlem
- 20** **Foto gebouw vanuit het Van Heutszmonument**
- 21** **Herinneringen**
 Mels Crouwel
- 24** **Van het Secretariaat**

Diesviering 11 februari 2006

“Over tien jaar ben ik hier nog”

Ik kwam reeds voor drieën binnen, en zag tot mijn verrassing een zaal die al voor meer dan de helft gevuld was. Lag het aan het goede weer, of aan de goede spreker? Tot ons genoeg waren ook de regent en de vice-regent van het huidige DB aanwezig.

Voorzitter Piet Boekel opent 'de zitting' met wat mededelingen.

Aangekondigd wordt de website - met een open en een gesloten deel - die als u dit leest nog in aanbouw is, maar waarvan de naam nu al bekend is: www.oudleerling.eu.

Het 18de lustrum zal plaats vinden op 10 februari 2007. Als locatie voor het avondfeest is de keuze op onze buurman 'het Hilton' gevallen. Wat de logistiek betreft in ieder geval een goede keus. Dat we daar nooit eerder op gekomen waren?

De lustrumcommissie, bijgestaan door Max Gerschtanowitz zoekt traditiegetrouw sponsors die het feest voor ons beter en goedkoper kunnen maken.

OLO-leden krijgen altijd korting; dus lezers die nog geen lid zijn, haast u.

Rector Roel Schoonveld, die wat eerder weg moet, neemt het woord en heeft geconstateerd dat tussen de coupletten van het *Hallo op 't feestelijk samenzijn* nog steeds gekletst wordt. Wat dat betreft is er nog niets veranderd.

De rector maakt melding van de laatste 'roerige' vijf jaren, waarin van alles ten goede is veranderd:

- de Mavo is afgebouwd
- het Havo wordt nu afgebouwd
- 'Het Amsterdams' wordt dan (weer) het enige echte Lyceum met atheneum en gymnasium.

Steeds meer leerlingen - nu al bijna de helft - kiest voor één van de versterkte talen: Engels, Spaans en Italiaans. De laatste twee worden door de beide ambassades bekostigd.

Veel wordt er ook gedaan aan uitwisselingen met buitenlandse scholen.

De Romereis staat al zo'n 34 jaar op het programma.

Daar komen nog bij: New York, Sint Petersburg, Haifa en Spanje.

Wolkenland bestaat - in drie edities - 75 jaar.

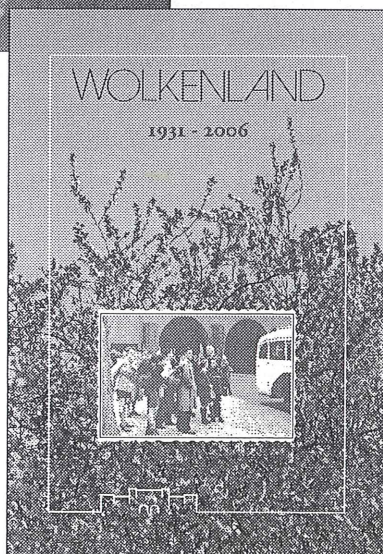
Er komt een gedenkboek, en bijdragen kunnen nog een week ingevoegd worden.

“Dat lijkt kort, maar is het niet, want de meesten van jullie begonnen voor een examen nooit eerder dan een week van tevoren te werken”.

Roel is inmiddels al 35 jaar aan de school verbonden, eerst als leerkracht, en nu al weer 20 jaar als rector. Dat bevalt hem trouwens prima: “Over 10 jaar ben ik hier nog”.

Tien jaar? Dan is ons goed, ons trouw Lyceum honderd!

DHK

Het boekje over 75 jaar Wolkenland is klaar! De geschiedenis van ons buitenhuis, waar vele duizenden leerlingen hebben geslapen (of niet), gegeten (of niet) en gewerkt (of niet) en de herinneringen daaraan van (oud)-docenten en (oud)-leerlingen zijn door docent/journalist Patrick van den Hanenberg opgetekend in dit rijk geïllustreerde jubileumboekje. Bestellen? Zie pagina 24.

“Wij zijn onze hersenen”

Na afloop van de PowerPoint-presentatie van Dick Swaab werd ik door diverse mensen aangesproken, die zich afvroegen hoe ik zijn prachtige verhaal ordentelijk zou kunnen samenvatten. Net als vorig jaar bij wethouder Aboutaleb ging het hier om een spreker die niet slechts veel sprak, maar ook veel te melden had.

Ik doe een poging tot verslag.

Dick Swaab is een bekend hersenspecialist en slaagt erin een ingewikkeld en weerbarstig onderwerp voor een gezelschap van (redelijk intelligente, dat wel) leken over het voetlicht te brengen.

Onze hersenen beschikken over miljarden neuronen, en wel 100.000 kilometer aan vezels. Honderdduizend km aan vezels, en dat allemaal in één hersenpan? Heeft iedereen dan toch zaagsel in z'n hoofd, zo vroeg ik mij af?

En al dat hersenweefsel wordt tijdens het verblijf in de baarmoeder en gedurende onze eerste vier levensjaren gevormd. Na die tijd - en dat is mijn interpretatie - kun je nog wel slimmer worden, maar dat heeft dan kennelijk meer met doelmatig gebruik van je hersens te maken, en met goede leermeesters.

Het taalcentrum van Japanners ziet er anders uit dan van westerlingen. Het goed formuleren in het Engels (door Japanners) en in het Japans (door westerlingen) stuit dus op problemen, omdat onze hersenen zich kennelijk hebben ingesteld op een bepaalde wijze van gebruik. Dat wist ik dus niet, en naarmate het verhaal vorderde blijf ik steeds meer (nog) niet te weten.

Hebben stereotypen vooral te maken met omgevingsfactoren?

Nee, zegt Dick Swaab. Het rolgedrag - meisjes spelen met poppen, en jongens met auto's - is genetisch bepaald. Chimpansee-meisjes kiezen ook voor poppen, en hun broertjes voor auto's. Dit is een geduchte tegenvaller voor feministische en emancipatoire doordrammers.

Dick Swaab besteedt veel aandacht aan het zogenaamde 'cross threshing' van de seksen. Hij beveelt een boek aan: *As nature made him: the boy who was raised as a girl*, van John Colapinto. Het handelt over het treurige leven van een jongen, die tijdens een voorhuidoperatie per ongeluk was ontmand, en via een hormoonbehandeling tot meisje

was gemaakt. Foto's van de verminging - ik denk opeens aan Sonnevelds croquetten - ontbreken gelukkig.

Voor het overige heeft het alles met (de verdeling van) X en Y chromosomen te maken. Heel toevallig ontmoette ik een paar jaar geleden de transseksuele Amerikaanse econoom Deirdre (Donald) Nansen McCloskey. Hij had twee problemen en bad iedere avond tot de allerhoogste "laat mij morgen wakker worden als meisje, en niet meer stotteren". Op vergevorderde (volwassen) leeftijd werd de stotterende jongen een stotterend meisje.

Veel aandacht ook voor de homoseksualiteit. Zijn opvattingen in deze leverden hem de vergelijking met dr. Mengele op. *Hate mail*, nog gewoon op briefkaart, wordt getoond. Dat de oorsprong van de homohaat niet in de Koran ligt, toont Dick Swaab aan met een tekst uit het oud-testamentische bijbelboek Leviticus.

"Het kostte Jan-Peter Balkenende toch nog vijf dagen voor hij dat ook door had".

Interessante opmerkingen ook over reukonderzoeken: homofiele mannen blijken sterk te reageren op dezelfde door de heteroman gemaakte reukstoffen als heterovrouwen. Voor lesbiennes geldt, naar analogie, hetzelfde. Heeft, geloof ik, te maken met de hypothalamus.

Dat testosteron tot veel moorden leidt was wel bij velen bekend, maar het grafiekje was niettemin opvallend: een enorme piek bij mannen tot ze in *the prime of their manhood* zijn, terwijl de vrouwen een zeer laag en vlak verloop vertonen.

Ook de oorzaak van vetzucht komt aan de orde. Het blijkt genetisch bepaald, en gaat zelfs terug tot het leven in de baarmoeder.

Een moeder met honger levert een boreling op, die zijn/haar hele leven lang gepreoccupeerd zal zijn met het verkrijgen van voedsel.

Oud-leerlingen die zich tijdens de hongerwinter in de baarmoeder bevonden worden er wat ongemakkelijk onder, of juist niet natuurlijk. Eindelijk een excuus!

Dick Swaab besteedt uitgebreid aandacht aan het "bezoek aan gene zijde".

Wat zijn bijna-dood-ervaringen eigenlijk? Het heeft alles te maken met zuurstofgebrek in de hersenen.

Epileptici beleven soms bijna-dood-ervaringen. De geschiedenis noemt de profeet Mohammed, Dostojevski en Jeanne d'Arc als voorbeelden van mensen, die in een vergelijkbare trance terecht kwamen. Zij waanden zich even, of soms langer, in het paradijs. Er verschijnen veel plaatjes van in de hersenen geplaatste diepte-elektroden op het scherm. Die punten zijn onveranderlijk blauw, maar Dick Swaab noemt ze rood.

Voor vrijwel iedereen zal het een nieuwtje zijn, maar er is bewezen leven na de dood mogelijk. Het probleem zit niet in de hersencellen, maar in de haarvaten, die snel afsterven.

Hersencellen blijken in-vitro nog zeer lang in leven te kunnen blijven, terwijl de eigenaar reeds lang niet meer in-vivo is.

Tenslotte komt dementie ook nog aan de orde.

Gebleken is dat onder andere het hebben van goede scholing en het onderhouden van de kennis dementie kan vertragen. Een pleidooi voor *use it or lose it?*

En dan zijn we toch eigenlijk ook weer thuis, namelijk bij het (nut van) onderwijs.

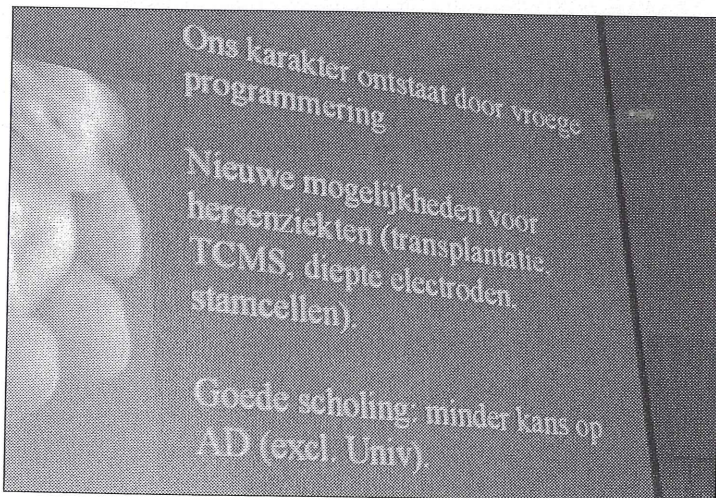
Tegen half vijf is Dick Swaab klaar.

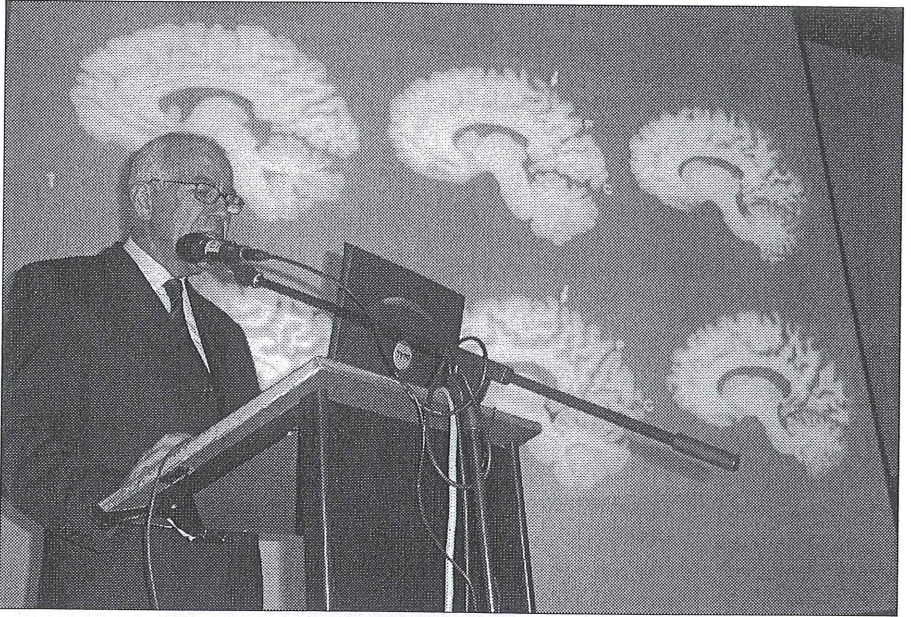
Als wetenschap het steeds opnieuw stellen van de vraag is, dan is de spreker geslaagd, want er komen meer vragen dan er in tien minuten beantwoord kunnen worden.

Het was Dicks eerste bezoek aan onze school sinds zijn eindexamen; we hopen allen op een verbetering van zijn bezoekgemiddelde.

Als ik om half zes de aula verlaat wordt er nog volop 'ontmoet' en gepraat. Ja, het was gezellig.

DHK

Bezoekers Diesviering 11 februari 2006

1939	Henk Warners	1949	Nan van Halm-van Nierop
1941	Han van der Linden-Schadd
Greetje Haitjema-Barmes		Ariane Amsberg
1942	Erik Warners		Alma van Elk
1943	Nelle Spitz-van Oss
Paula van Cleef-Joachimsthal	1951	Magda van Meurs-Westerveld
1944	Ab Meursing
Lidy Melchers-Oud		Hans van Laer
1946	Debby Hakker		Nan de Roy van Zuydewijn-van
Gulden
1947	Ineke Molenaar-Hagedoorn
Pauline Hengeveld-Brand
Kitty de Smit-Kremer		Jan-Carel Kutsch Lojenga
1948	John Massaut
Leo Vollbracht
Rob van Walree
Frits Goes
Hetty Donselaar-Vollbracht
Yvonne Lotichius-van Geest		Paul Horsman
			Olga Advokaat-Coebergh
		1952	Pieter Roodzant
			Crit Horsman
			Polo de Haas
			Richard Stolzenburg
			Theo Seylhouwer
		1953	Bum van Willigen
			Jan Huese
			Susanne Visser-Rosema
			Frits Avis-Buré
			Peter Molenaar
			Anita Leeser-Gassan

*'...Een krachtig, fris lied, (oud) lyceïsten...'
aan de vleugel: Polo de Haas*

- 1954 Els Ackerman
Els Zwolsman-Krol
Ans Bax-Tesebeld
Gouke van der Wal
Betty Storm-Polet
Gerdie Houtman-Prins
- 1955 Albert van Nierop
Wieke Haitisma Mulier
Tom van Nierop
Bartje Vos-Olyslager
Meinard Noothoven van Goor
Kitty van der Hage-Rens
- 1956 Elselies La Lau
Maurice Wijnschenk
Cokkie Haverkamp
Knud Dominicus van den Bussche
Anneke Knegtmans
Tjaco La Lau
- 1957 Géa Woldringh-Kok
Anneke Schendstok-Stradmeijer
- 1958 Carla Kluiters-van Weeren
Reina Spier-van der Woude
Akke Witte
Hans Verbruggen
- 1959 Paula Fernandes
Wim Lohmann
Frits Hulsmann
Georgine Hes-van Voolen
- 1960 Coos Gräper
- 1961 Jannes Limperg
Dick Regenboog
Lodie Vouïte
Gerard Terwiel
Fenneken Duintjer-Hulshoff Pol
Carel Roos
Els Proost-Teders
- 1962 Donald Koppel
Mart Benders
Cees de Graeff
Roef Swart
Martijn Hogeweg
Roek van Heusden
Lars Krijgsman
Gijs Vorstman
Thea Dukkers van Emden
Marion Visser
- 1963 Marijke ten Bosch-Blase
Dick Swaab
Piet Boekel
Ben Schnitger
Raymond Hofman
Jeanette Winters
Tineke Rigters-Aris
Casper de Jong
Dolly Bönnekamp
Fred Duin
- 1964 Derk Kappelle
- 1965 Ria van den Berg
Marjolijn Pinkse-Veen
Romée Lubbers
Wiet Wagner-Kloosterboer
- 1966 Elma Levij van Vinnighe-Lalk
Doortje Teske-Gunters
- 1967 Maarten Lemberger
Rogier Rubens
Vivian Colland
Joost van Heusden
- 1968 Max Gerschtanowitz
Reinout Hogeweg
Henriëtte Kien
Wim Waltman
Judith Lubbers
Marian Noomen-Poederbach

1970 Jenny Smoiro
Petra Schraa
1973 Christophe Thole

1974 Rob Greve
1978 Céline van Hoorn
2002 Philip Hermarij

Velen waren in het gezelschap van echtgenoot, echtgenote of partner.

Drs. R. Schoonveld
Mevr.drs. H.A. Andriessen
Mevr. T. J. de Jong
Drs. P. Schraa en echtgenote

Drs. G.F.B. Hoevenagel
Regent: Kayleigh Weyer (H4)
Vice regent: Tiarma Witte (V4)

"Ja, het was gezellig!"

HET AMSTERDAMS LYCEUM BESTAAT 90 JAAR IN 2007!

De datum van de viering van het 18^e lustrum van Het Amsterdams Lyceum staat vast:

Zaterdag 10 februari 2007

Wij raden u sterk aan deze datum nu al vast in uw agenda te noteren!

Het bestuur van de OLO - voor deze gelegenheid bijgestaan door Max Gerschtanowitz- is al enige tijd bezig met de voorbereidingen ervan.

Overdag zullen op 10 februari, als vanouds, lessen van (oud)-docenten gevolgd kunnen worden op de school. 's Avonds zullen we het lustrum vieren in het **Hilton Hotel** aan de Apollolaan, waar we voor deze gelegenheid alle zalen gehuurd hebben. Daardoor is er voor elk wat wils: muziek voor de jongeren, muziek voor de ouderen, een plek om rustig te kunnen praten, rookvrije ruimtes enz. enz.

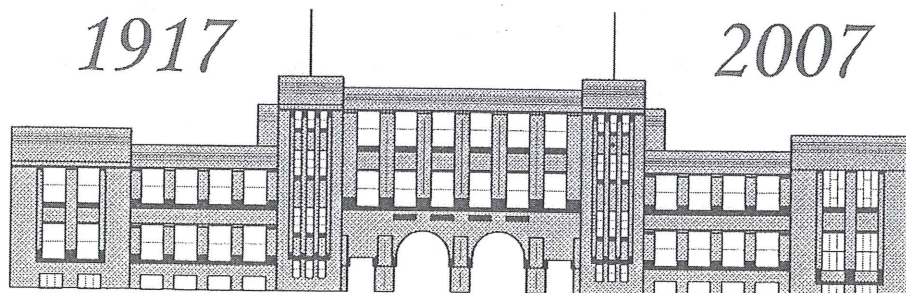
Over de verdere invulling van de avond wordt nog overlegd.

In het najaar zullen wij alle oud-leerlingen berichten over de definitieve plannen voor de lustrumviering. Ook het programma van de lessen overdag wordt dan bekend gemaakt.

Omdat er volgend jaar een lustrum is, zal de jaarlijkse Diesviering dus komen te vervallen.

Wij hopen op een grote opkomst, wij garanderen een heerlijk feest!

Het OLO-bestuur

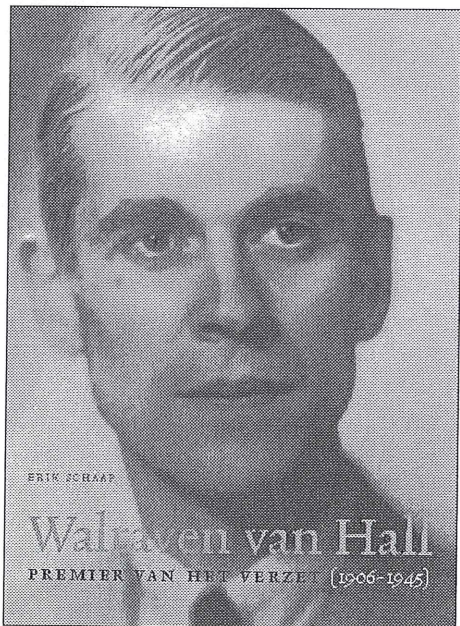

De publicatie van de biografie van Walraven van Hall, oud-leerling van Het Amsterdams Lyceum, was aanleiding voor onze redactie om zijn dochter, oud-leerlinge Mary-Ann te vragen iets te schrijven over de centrale rol die haar vader tijdens de Duitse bezetting in het verzet heeft gespeeld. Wally van Hall werd door verraad gearresteerd en op 12 februari 1945 gefusilleerd. Zijn naam staat vermeld op de plaquette in de aula en is één van de 95 namen die tijdens de jaarlijkse herdenking door de rector worden voorgelezen.

Walraven van Hall, premier van het verzet

Vorig jaar werd herdacht dat 60 jaar geleden er een einde kwam aan de Tweede Wereldoorlog. Het actualiteitenprogramma *Netwerk* bracht in het kader hiervan een tweedelige TV-documentaire over de leidende rol die mijn vader, Walraven van Hall, in de oorlog speelde. Het zien van de documentaire was aanleiding voor de journalist Erik Schaap om, in samenwerking met het Bureau Discriminatiezaken, een biografie te schrijven: 'Walraven van Hall, premier van het verzet (1906-1945)'.

Onderstaand artikel is gedeeltelijk op deze biografie gebaseerd.

Walraven (Wally) van Hall, geboren in 1906 in Amsterdam, was de middelste in een gezin van tien kinderen. Als jong kind was hij vol initiatief en als hij ondeugend was, wist hij door zijn rake en humoristische antwoorden en vrolijke lach de mensen te ontwapenen.

In 1919 volgt hij zijn oudere broer Gijs (de latere burgemeester van Amsterdam) naar Het Amsterdams Lyceum. De Van Halls behoren tot de eerste lichten van deze mengvorm van hbs en gymnasium.

De in 1917 gestichte middelbare school is het op één na oudste lyceum van het land. Bijzonder is de humanistische visie die de jonge oprichter C.P. Gunning zijn leerlingen probeert bij te brengen, een uitzondering binnen het onderwijs van die tijd.

Walraven van Hall, PREMIER VAN HET VERZET (1906-1945), door Erik Schaap.
Uitgeverij Noord Holland 2006;
ISBN 90.7.1123.95.2

De auteur citeert het artikel dat oud-leerling Johan Polak schreef in de Lustrumbundel van 1992:

“De bouw van de lokalen, de inrichting van de aula, de gereekte speeches van de rector, die veel weg hadden van preken in een hervormde kerk - Dr. Gunning hoorde zichzelf graag spreken -, het door leerlingen gekozen schoolbestuur, het klassenboek, de lyceumdas, (hemelsblauw/wit/knalgeel), het had de onmisbare smaak, flair en stijl, waarin je Gunning meteen herkende...”

Ook Gijs van Hall is positief over zijn middelbare school, aldus een citaat uit 'Ervaringen van een Amsterdammer'(1976):

“Er was een Schoolraad voor communicatie tussen leraren en leerlingen. Oprichting van allerlei clubs werd sterk gestimuleerd. Voor de oudere leerlingen was er een dispuut Brugman, waar fervent gediscussieerd werd over allerlei onderwerpen. Alle leerlingen moesten onder leiding van de gymnastiekleraar hockey spelen. Kortom, het was bepaald niet een school waar de leerlingen alleen maar klaar gemaakt werden voor de eindexamens”.

In het voorjaar van 1939 wendt rector Gunning zich via een paginagroot artikel in het anti-fascistische huis-aan-huisblad *'De Blaasbalg'* tot de bevolking van Amsterdam: “Het nationaal-socialisme bedreigt ons met de ondergang van de hoogste en heiligste goederen, die door de eeuwen heen het onvervreemdbaar eigendom van ons volk zijn geweest (...).

Wat wij hier te lande reeds nu waarnemen: de holle fraseologie, de volslagen miskennis van de eigenlijke waarde en betekenis van de democratie en het parlementarisme, de onderdrukking van de vrije, persoonlijke meningsuiting, het georganiseerde machtsapparaat, het stellen van geweld boven discussie, het afschuwelijk en mensonterend antisemitisme (...) - dat alles zegt ons genoeg”, haalt hij hard uit naar de Nationaal Socialistische Beweging.

De consequente levensvisie van deze radicaal-democratische schoolstichter moet een diepe indruk hebben gemaakt op generaties leerlingen, onder wie dus Gijs en Walraven van Hall.

Wally van Hall verhuist vlak voor het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog met vrouw en kinderen naar Zaandam, waar hij compagnon wordt bij een bankiers- en effectenkantoor. Gunnings sombere toekomstvisie wordt werkelijkheid. Vijf jaar lang nemen de Duitse gezaghebbers alleen maar maatregelen die desastreus zijn voor ons land. De Joodse bevolking heeft het 't hardst te verduren. Hun bedrijven, huizen en bezittingen en uiteindelijk hun vrijheid worden hun afgenomen. Als reactie breekt begin 1941 de Februaristaking uit in Amsterdam en in de Zaanstreek. Nadat de staking in

Amsterdam is neergeslagen, staakt de Zaanstreek door. Op de poort van de fabriek Wessanen hangen de stakingseisen: 1. Ontwapen de NSB; 2. Stop de Jodenvervolgung; 3. Herstel de Nederlandse grondwet.

Wally wordt de man achter het Nationaal Steunfonds (N.S.F.), een instelling die financiële steun verzorgt aan families van weggevoerde stakers en uitgeweken zeelieden, die vanuit Engeland een bijdrage leveren aan de geallieerde oorlogsvoering.

Ook het groeiende aantal onderduikers, illegale drukkers, persoonsbewijzencentrales en de rest van het verzet krijgen steun.

Betrouwbare bankiers op de effectenbeurs in Amsterdam worden door Wally en zijn broer Gijs benaderd om grote bedragen te lenen aan het NSF. De bankiers krijgen de verzekering dat hun lening na de oorlog zal worden terugbetaald door de Nederlandse regering. Wally bedenkt een systeem om geldleningen te sluiten, zonder dat de namen van de geldgevers op een lijst hoeven te staan. Zij krijgen, als kwitantie, een verlopen Russisch roebelbiljet of een waardeloos aandeel. Er wordt genoteerd welk bedrag er bij welk bankbiljet of aandeel hoort. Uiteindelijk heeft het NSF een bedrag van honderd miljoen gulden uitgegeven ten bate van het verzet, nu vergelijkbaar met een bedrag van één miljard euro. Tweeduizend medewerkers werken dag in, dag uit, door het hele land. De organisatie van het NSF is gebaseerd op een zo strikt mogelijke geheimhouding. Veel medewerkers weten niet hoe hun contactpersoon heet. Alleen Wally van Hall heeft het overzicht over de hele organisatie. In geen enkel door het Derde Rijk bezet gebied heeft een hulporganisatie van een dergelijke aard bestaan.

In september 1944 breekt de spoorwegstaking uit. Als gevolg hiervan krijgt het NSF onverwachts de zorg voor 30.000 spoorwegstakers en hun gezinnen, een extra last van zes miljoen gulden per maand! Gijs van Hall bedenkt een ingenieus plan, naar het voorbeeld van een grootscheeps financieel schandaal, waar hij in de jaren dertig in New York mee te maken heeft gehad. Het plan houdt in dat schatkistpromessen - overheidsleningen die binnen een paar jaar worden terugbetaald, elk ter waarde van één miljoen gulden - uit de kluizen van De Nederlandsche Bank worden vervangen door vervalste stukken. De kassier-generaal van De Nederlandsche Bank, mr. C.W. Ritter speelt hierbij een cruciale rol. De echte promessen worden verkocht aan een vijftal banken en de opbrengst gaat naar het NSF.

Wally is meer dan een financier van het verzet. Hoewel hijzelf de macht niet zoekt, zorgt hij voor de samenbundeling van de illegaliteit. Door zijn contact met alle groeperingen lopen er steeds meer draden over hem, waarbij komt dat zijn charmante omgang

en zijn scherpe verstand iedereen aantrekt. Veel emotionele ruzies tussen de verschillende zuilen in het verzet worden door Wally in zakelijke discussies omgezet en tot een goed einde gebracht.

Hij kan met mensen uit de meest uiteenlopende achtergronden samenwerken, omdat hij goed naar ze luistert en goed improviseert.

Hij kiest nooit voor geweld als oplossing en neemt zelf verantwoordelijkheid, rekening houdend met het gevaar dat anderen kunnen lopen.

Op 27 januari 1945 valt Wally door verraad in handen van de Sicherheitsdienst (SD). En hoewel de Duitsers in het begin niet door hebben wie ze hebben opgepakt, ontdekken ze na een week dat hij 'van Tuyl' is, van wie ze weten dat die aan de top van het verzet staat. Op 12 februari, twee dagen na zijn 39ste verjaardag, wordt Walraven van Hall met een aantal andere verzetsstrijders in Haarlem gefusilleerd.

Mary-Ann Boon-van Hall (1955)

Mary-Ann van Hall met haar vader in 1943. Haar zusje Attie en broer Aad zijn net als Mary-Ann oud-leerlingen van Het Amsterdams Lyceum

Valeriusplein 13

In het *Onderwijsblad* - het orgaan van de Algemene Onderwijsbond - van november 2005 worden dienstwoningen nader belicht. Het blijkt dat deze niet meer door schooldirecteuren maar door conciërges worden bewoond.

Met uitzondering dan van Valeriusplein 13, dat nog steeds de rector van Het Amsterdams Lyceum huisvest.

Vandaar dan ook dat een foto van rector Roel Schoonveld vóór het huis prijkt op de omslag van het *Onderwijsblad*:

Ik ken geen andere rector met een dienstwoning. De enige met wie ik mezelf kan vergelijken is de directeur van Artis, die woont naast de dierentuin. Ik heb hem eens gesproken en toen bleken we veel gemeen te hebben. Dat je er bijvoorbeeld 's nachts wel eens uit moet met alarm.

Het huis is gebouwd in 1919, helemaal volgens de stijl van de Amsterdamse School. Het is een monument, van buiten ziet het er een beetje uit als een bunker, maar binnen is het heel ruim, negen kamers, met een tuin en dat midden in de stad.

Ik woon hier nu negentien jaar. Sommigen lijkt het lastig zo dicht bij je werk, een soort psychische last dat je geen afstand kunt nemen, maar ik vind dat niet erg. Ik sta tenminste niet iedere dag in de file. Nee, ik word niet steeds gestoord, alleen als het echt belangrijk is. Ik denk wel dat mijn aanwezigheid preventief werkt, als het gaat om de veiligheid.

Het enige nadeel is dat ik hier weer uit moet als ik met pensioen ga. Aan de andere kant, het huis is erg groot en ik betaal veel huur, achttien procent van mijn inkomen.

Hieronder een andere aanblik van de rectorswoning, en wel uit 1930. We kregen deze foto van Martin Hartog (1932). Hij staat rechtsboven onder het huisnummer, dat inmiddels is verhuisd naar de andere kant. Onder Martin een lachende rector Gunning.

De oproep van Patrick van den Hanenberg om herinneringen aan Wolkenland in te sturen, heeft geresulteerd in een enorme hoeveelheid brieven, foto's en e-mails, waardoor ook zeer waardevolle bijdragen uit ruimtegebrek moesten sneuvelen. De redactie van het bulletin is verheugd dat het één van die interessante verhalen alsnog aan de lezer kan aanbieden.

Wolkenland 1938

Van mijn verblijf in Wolkenland in de zomer van 1938 herinner ik mij niets. Ik weet niet meer hoe het er precies uitzag van buiten of van binnen, hoe groot bijvoorbeeld de eetzaal was en of wij aan lange tafels zaten. Ik kan mij de slaapzaal niet voor de geest halen, noch de keet die we ongetwijfeld moeten hebben geschopt als we in bed lagen. Vraag mij niet of er douches waren of warm water, ik weet het eenvoudigweg niet meer.

Het enige wat ik mij herinner is het hert.

Wij waren die zomer enkele dagen in Wolkenland. Het was al die tijd prachtig zonnig en warm weer, zoals het weer in die jaren elke zomer was en ook de hele zomer bleef. Dat het ook slecht weer in de zomer kon zijn, heb ik pas op volwassen leeftijd ontdekt. Die dag hadden we de hele morgen vrij. Een vreemde sensatie om met je klasgenoten niets te moeten. Het schoolleven bestond immers voortdurend uit moeten. Het hele leven stond van uur tot uur al maanden van te voren vast in het lesrooster. Een rooster vol iets moeten. En ook van de docenten moest je altijd wat, opletten, huiswerk maken, je mond houden.

Maar nu hoefden we ineens even niets, we hadden vrij tot 12 uur. Daarna moesten wij weer wat.

Met drie andere jongens werd besloten een wandeling in het bos te gaan maken, het avontuur tegemoet. Ik weet niet meer wie het waren, niet hoe ze eruit zagen of hoe ze heetten.

Wel herinner ik mij de loomheid van de warme morgen, de roerloosheid van het bos en de vrolijke stemming waarin wij vertrokken.

Al snel hield het bospad, dat wij luid pratend en lachend volgden, op en ging over in bomen en struiken en lage begroeiing. Het lopen was nu wat moeilijker geworden en wij zochten de gemakkelijkst te bereiken delen van het bos uit. Toen bleek dat het bos altijd hetzelfde bleef, geen open plekken of vergezichten kende, besloten wij terug te gaan naar Wolkenland.

We beseften niet dat we in het bos willekeurig gedwaald hadden. De terugweg was niet herkenbaar, het bos werd na uren lopen een vijand. Ongenaakbaar, stil, onvriendelijk. Het bos was niet van plan met ons mee te werken, laat staan ons de weg naar Wolkenland te wijzen.

Het werd ons tenslotte duidelijk: we waren verdwaald, gigantisch verdwaald. Op zichzelf vonden we dat niet erg, veel erger was dat we te laat terug zouden zijn, want de angst voor straf bij dergelijke vergrijpen was toen nog rijkelijk aanwezig.

Elk van ons wist op een gegeven moment precies in welke richting we moesten lopen, herkende een bepaalde omgevallen boom of een bramenstruik. Soms zag een van ons Wolkenland in de verte tussen de bomen liggen, maar als we dichterbij kwamen bleek het steeds gezichtsbedrog te zijn geweest.

En toen zagen we het hert. Achteraf gezien zal het wel een grote reebok zijn geweest, maar in mijn herinnering was het een hert. Het lag doodstil tussen de struiken op nog geen vijf meter van ons vandaan. Ik weet niet meer wie van ons het hert voor het eerst ontdekte. Maar we vielen stil en slopen voorzichtig naderbij. Het hert bleef liggen, ook toen wij er rondom heen stonden.

Het hert was dood.

Het lag gevangen in onbarmhartig scherp ijzerdraad dat een diepe groef in zijn hals had gemaakt tijdens zijn wanhopige maar vruchteloze pogingen om zich uit de stropersstrik te bevrijden. Het moest die nacht gebeurd zijn want het lichaam was nog warm. Om een of andere reden deden wij verwoed nog een - vruchteloze - poging om het moordende, verstikkende ijzerdraad van zijn hals te verwijderen.

Stil en verslagen liepen wij door het bos op zoek naar Wolkenland. Het avontuur was afgelopen, het bleek geen prettig of vrolijk avontuur te zijn geweest.

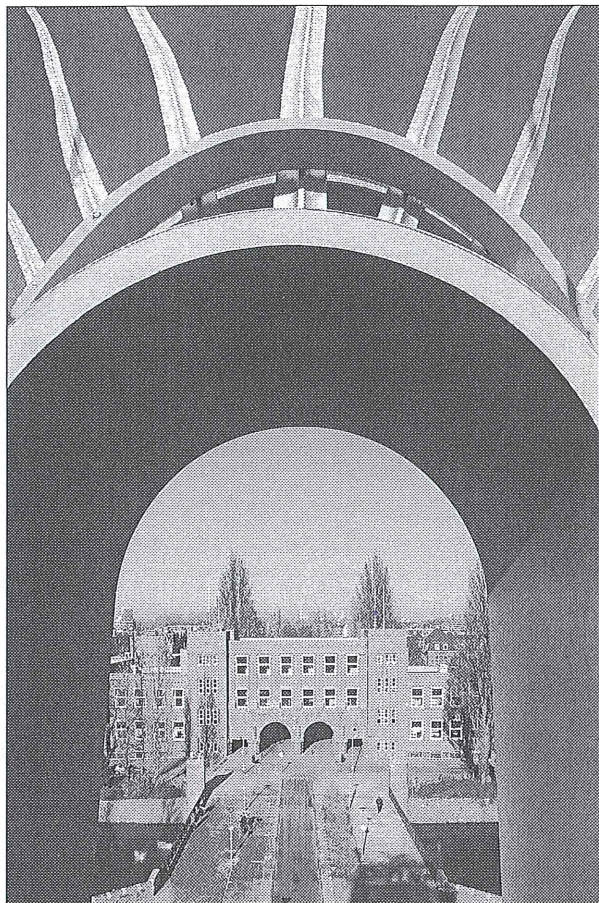
Ik weet niet of het nog lang geduurd heeft voordat we uiteindelijk Wolkenland terugvonden en ook niet of we nog op tijd kwamen.

Ik herinner mij alleen het hert en de ontmoeting met de dood ergens diep in dat stille en ongenaakbare bos.

Jaap Bethlem (1943)

Jeugdherberg Wolkenland in Beek, bij Didam. (Ansichtkaart uit 1938)

Het Van Heutszmonument heeft een naamsverandering ondergaan. De restauratie is in volle gang en op het steigerdoek is de nieuwe naam al te lezen: Monument Indië-Nederland. De voorgeschiedenis heeft oud-leerlinge Han van der Linden-Schadd al eerder in een bulletin beschreven.

Oud-leerling Roland Boelen (1974), die zijn hele leven al uitzicht heeft op het monument, kon nu een jongensdroom verwezenlijken: hij klonk - met zijn camera - via de steigers bovenop het monument, uiteraard zonder toestemming daarvoor af te wachten. Deze tocht leverde dit unieke plaatje van onze school op. Het staat afgebeeld op de omslag van de Mededelingen nr. 3 van april j.l. - in kleur en dat is natuurlijk nog véél mooier...

In het vorige bulletin hebt u kunnen lezen hoe Jan Willem Sieburgh een estafette in gang zette. Hij gaf het stokje over aan Mels Crouwel, die het van hem heeft overgenomen, getuige het hieronder afgedrukte artikel. We rekenen op een lange reeks estafette deelnemers!

Hoewel dit stukje moet gaan over mijn loopbaan na de middelbare schoolperiode, wil ik toch beginnen met een gebeurtenis uit het schooljaar 1967-1968 die me altijd is bijgebleven.

In dat jaar ben ik door de leerlingen gekozen in het Dagelijks Bestuur, als jongste vertegenwoordiger ooit. Ik zat in de 3e klas en tot die tijd was je dan te jong voor dit soort functies. Hoe hebben we de campagne aangepakt? Groot en meeslepend!

Normaal was het ophangen van stencils en spandoeken in de school en er werd op je gestemd door je vrienden en klasgenoten van dezelfde leeftijd. Zo niet bij mij. Ik herinner me spandoeken over de rand van het begaanbare dak van de school boven de poort, die door medestanders van de tegenstander(s) in brand werden gestoken en verscheurd. Het was de tijd van Hitweek en Aloha; we hadden ronde fluorescerende rose stickers laten drukken met mijn naam in de voor die tijd karakteristieke hippiestijl vlakvullend erop. Ze waren gedrukt bij een goede drukker, dus voorzien van een zeer goede lijmlaag.

In de week na de verkiezing hebben we vele uren moeten besteden om de stickers van deurposten en meubilair te verwijderen (hoewel ik hbs-b deed moest ik opeens een verdieping hoger bij de conrector van het gymnasium de heer Tjepkema op het matje komen; die vertelde dat het ongehoord was wat er gebeurde en of ik zijn tafel even in de oorspronkelijke staat wilde herstellen). Maanden later kwam je ze nog tegen op onverwachte plaatsen. Dit kwam omdat de campagne waarschijnlijk bij wijze van grap werd gesteund door een groepje gymnasiasten die enkele jaren ouder waren met wie ik toen en ook later bevriend was. Het hielp vooral dat Patricia Orlow onder hen was, beeldschoon en invloedrijk!

Als klap op de vuurpijl was er de rondrit op een Harley Davidson met, uit mijn klas, Miriam van Santen in geheel zwarte outfit beplakt met de fluorescerende stickers (wie de bestuurder was weet ik niet meer, hij moet ook ouder geweest zijn). Rond het Van Heutszmonument en bulderend onder de poort door.

Ik ben dat jaar blijven zitten omdat ik mijn verantwoordelijkheid als bestuurder genomen heb en niet veel tijd aan het gewone schoolwerk kon besteden, maar het jaar erna is het (na herverkiezing) toch weer goed gekomen.

Ik heb toen geleerd dat een bijzondere presentatie van je ideeën je enorm kan helpen om te bereiken wat je wilt. Het mooie was dat in een ruimdenkende maar wel conservatieve omgeving ruimte werd geboden om mijn 'vernieuwingen' in praktijk te brengen.

Na mijn studie Bouwkunde in Delft ben ik op 1 januari 1979 samen met Jan Benthem een eigen architectenbureau gestart. Het bureau Benthem Crouwel bestaat inmiddels 27 jaar en heeft 65 medewerkers. Ook in het werk nu proberen we gebouwen te maken waarbij vernieuwing een belangrijke drijfveer is. Dat kan zijn bij een 'modern' bedrijf als de luchthaven Schiphol of de RAI, maar ook bij het opnieuw vertellen van het verhaal in het Anne Frank Huis. Onze opdrachtenportefeuille is zeer divers en we hebben een voorkeur voor publieksgebouwen en gebouwen met een ingewikkeld programma, en als het even kan ook nog het samengaan van bestaand en nieuw. Daarom is op dit moment het mooiste project waaraan we werken de renovatie en uitbreiding van het Stedelijk Museum.

Naast het werk op mijn bureau ben ik na die eerste keer op school regelmatig in besturen en adviesorganen actief gebleven. Ik vermeld de Amsterdamse Kunstraad, de Kunstraad (nu Raad voor Cultuur), het Nederlands Architectuurinstituut, de ouderraad van het Gemeentelijk Gymnasium Hilversum, het Amsterdams Fonds voor de Kunst.

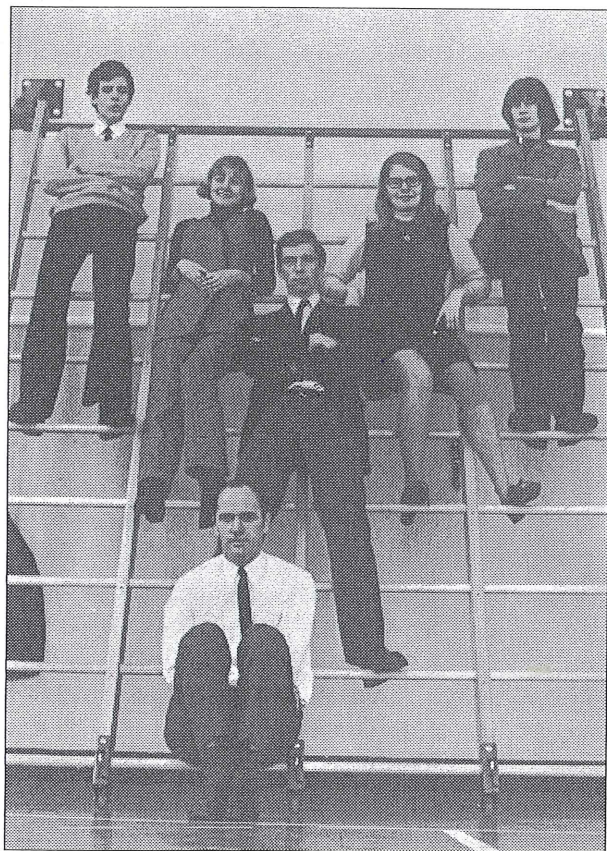
Vanaf 1 oktober 2004 ben ik voor 3,5 jaar benoemd tot Rijksbouwmeester. Deze part-time functie op het ministerie van VROM vervul ik ca 3 dagen per week. De functie is tweeledig. Adviseur van de Directeur-Generaal van de Rijksgebouwendienst; in die hoedanigheid adviseer ik over de architectenkeuze voor nieuwe rijksgebouwen, aan- en verkoop van gebouwen, het monumentenbezit, PPS constructies en het toepassen van de 1% beeldendekunstregeling bij rijksgebouwen. Anderzijds adviseer ik het kabinet gevraagd en ongevraagd over architectuur en architectuurbeleid. Op verzoek van de bewindslieden Van der Laan van OCW en Dekker van VROM, breng ik deze zomer, samen met de Rijksadviseurs voor het landschap, cultureel erfgoed en de infrastructuur, een advies uit over het architectuurbeleid na 2008.

De functie van Rijksbouwmeester bestaat dit jaar 200 jaar. De Fransman Thibault wordt gezien als de eerste Rijksbouwmeester. Onder Lodewijk Napoleon ontwierp en bouwde hij de eerste uitbreidingen aan paleis Soestdijk. Het toeval wil dat Soestdijk nu eigendom is van de Rijksgebouwendienst en ik nu betrokken ben bij de gedachtenvorming over de toekomstige bestemming van het gebouw en de waardevolle tuinen van Zocher.

Net als mijn vriend Jan Willem Sieburgh (een van die oudere gymnasiasten), die in het vorige nummer zijn levensloop in de buurt van de school beschreef, ben ik behoudens enkele uitstapjes ook altijd 'in de buurt gebleven'. Vorig jaar heb ik een appartement in de De Laressestraat gekocht waar ik een deel van mijn tijd doorbreng. Het gebouw is het ontwerp van architect F.A. Warners, die veel bouwblokken in Zuid op zijn naam

heeft. Zijn kleindochter Liesbeth Citroen-Warners zat indertijd ook in het DB van de school. Ik zie haar nog regelmatig en wellicht wil zij het stokje van mij overnemen.

Mels Crouwel (1972)

*Het DB op het wandrek:
Vlnr Flip Sutorius, Liesbeth Warners, Frank Schuringa
(regent), Yvonne Hoyng, Mels Crouwel
Gymleeraar Van Drunen*

Van het Secretariaat

Adresboek: Het adresboek (uitgave 2002) inclusief supplement nr. 4 kunt u bestellen bij het OLO-secretariaat, waarna het u wordt toegezonden met een acceptgiro ad € 6,75 (incl. € 2,25 porto). Als het adresboek al in uw bezit is, wordt het supplement nr. 4 op aanvraag gratis aan u toegestuurd.

Jubileumboekje Wolkenland: te bestellen bij het OLO-secretariaat (€ 8,-- incl. portokosten) of door dit bedrag over te maken op rekening 46.78.07.493 t.n.v. OLO, Warmond, onder vermelding van 'boekje'.

In memoriam (jaartal heeft betrekking op het jaar van schoolverlaten)

Marinus Neven (1936)

Frank Löwenstein (1959)

Marcel Lam (1934)

Carl Alandt (1951)

Fietie Scheepmaker-de Marez Oyens (1928)

Anjo Westendorff (1939)

Tine van Gelderen (1954)

Lies Friedmann-van der Heijden (1930)

Richard Stolzenburg (1953)

Trudie Heijting (1953)

Annette Bonebakker (1924)

Op zaterdag 14 januari j.l. namen wij op 'Westerveld' afscheid van Tine van Gelderen, die enkele dagen eerder vrij onverwacht, na een korte ziekte, op 71-jarige leeftijd was overleden.

In 1987 was Tine mede-oprichtster van de vernieuwde OLO, waarvan zij meer dan tien jaar penningmeester was. Op haar initiatief werd de jaarlijkse diesviering met een optreden van een oud-leerling in het leven geroepen; deze bijeenkomsten, waarvan de eerste plaats vond in februari 1988, worden nog steeds door de OLO georganiseerd. De inbreng van Tine als penningmeester bij de viering van het 75-jarig bestaan van de school in het Concertgebouw was onmisbaar; zij zorgde ervoor dat de artistieke plannen van de feestcommissie financieel uitvoerbaar bleven. De viering van het 80-jarig bestaan werd in belangrijke mate door Tine alleen georganiseerd. Onze oud-leerlingenorganisatie is haar veel dank verschuldigd.

Paula van Cleef-Joachimsthal
Maarten Lemberger

